

Unde videbatur dementia summa probari
 Quod quis ibi vellet puteum saltem meditari.
 Attamen antistes, scripti non immemor exstans
 Quod qui habens fidei quantum sit sperma sinapis,
 Imperat hinc monti transferri, citoque movebit;
 Ac tunc ipse fretus spe sicut erat bene suctus,
 Inspiciendo locum, perlustrat strictius ipsum.
 Tunc prece præmissa, quæ semper erat sibi prom-
 [pta,
 Atque genuflexo, crucis exhibitio quoque signo,
 Ter feriens terram lapidi saxoque propinquam,
 Jussit ut instarent operi puteumque pararent.
 Non diffidentes, sed in ipso spem statucentes,
 Qui populo quondam per desertum gradienti
 Firma de petra produxit aquas sitiendi.
 Perpaucis igitur transactis inde diebus,
 Ex quo cœperunt in vertice scalpere montis,

A Fons e vestigio prorumpens cotis, et unda
 Percutit astantes subito grandique stupore.
 Hinc pro lætitia mentis cum laudis honore
 Christum magnificant, sanctumque Dei repetitis
 Vocibus acclamant, tum facti pro novitate
 Muneris, et divi tam mira pro novitate.
 Hoc et habetur ibi pro miro, nam patet omni
 Cum mons procerus constet modiceque cavatus,
 Fonte salubris aqua jugis et fit, et ipse repletus.
 Nam febrientibus hæc in potum sumpta medetur,
 Insuper et variis languoribus apta probatur.
 Ad Domini laudem quod pertinet indubitanter
 Talia qui populo dat dona suo miseranter.
 Præsul et ipse quidem non expers laudis habetur,
 Cujus amore Deus opus hoc patrasse videtur,
 B Hinc Sclaviæ puteus patria vocitatur in omni
 Præsulis Anselmi puteus de laude perenni.

SANCTI ANSELMI VITA BREVIOR

Ex manuscripto codice bibliothecæ Victorinæ.

Anselmus ex Augusta Burgundiæ civitate ad Al-
 pium radices posita oriundus, ac illustribus parenti-
 bus, Gundulfo patre ac Hermenberga matre progna-
 tus, et a pueritia ingenue liberaliterque institutus,
 ad Beccense cœnobium, permotus Lanfranci fama,
 discendique studio, venit. Ibi ætatis suæ anno vice-
 simo septimo primum fit monachus, deinde Lanfranco
 ad Cadomensem abbatiam præfecto, in Beccensi
 prioratu successit: in quo ordine quindecim annis
 stetit: Tum Erluino Beccensi abbate mortuo, An-
 selmus abbas creatur; quem gradum quindecim
 etiam annis gessit. Tandem ab Hugone Cestriæ
 comite graviter ægotante, celebritate sui nominis
 pervulgata, in Angliam accersitus venit, ut quædam
 illius comitis negotia procuraret, et Cestrensis mona-
 sterii cœtum, exclusis sacerdotibus, monachis com-
 pleret. De quo cum Guillelmus Rufus accepisset,
 eum Cantuariensem archiepiscopum nominavit.
 Omnes enim archiepiscopatus proventus toto qua-
 driennio rex perceperat, plurimasque Ecclesias ve-
 nales habuerat, et triginta cœmeteria in ferarum
 pascua redegerat, et ecclesiarum vacantium fructus
 sibi reservaverat. Cujus lucri suavitatem, cum vel
 prorsus amittendam, vel valde minuendam ex ar-
 chiepiscopatus concessione senserat, pœnituit illum
 illico hujus tam promptæ et propensæ in Anselmum
 beneficentiæ. Itaque ut ejus animum a suscipiendo
 oblato archiepiscopatu averteret, simulate primo
 exposuit, etsi amore et meritis ejus ductus Cantua-
 riensem archiepiscopatum contulisset, tamen se
 jam cernere gravitatem et magnitudinem provinciæ
 Cantuariensis majorem esse quam quæ ab homine
 monasticis occupationibus, vigiliis, lucubrationibus-

que divinis dedito, perferri ac sustentari posset.
 Sed cum neque hac suasionem quidquam profecisset,
 proque certo comperisset proceres populumque An-
 gliæ adversos aut minus fidos sibi, Anselmo favere
 eumque ad archiepiscopi munus jam oblatum flagi-
 tare, aperte contradicere noluit. Verumtamen ex-
 cepit possessionem rerum ecclesiasticarum, quas
 illo vacationis quadriennio fecerat, ut Anselmi quo-
 que auctoritate et sententia ratæ essent. Ad quæ
 Anselmus dixit illi nolle se Ecclesiæ nocere inquam
 officii nihil contulisset. Itaque abbatiam Beccensem,
 obtenta Rothomagensis episcopi licentia (in cujus
 diœcesi fuit) deserens, archiepiscopus Cantuarien-
 sis a Walchelino Wintoniensi tum episcopo con-
 firmatur, fidelitatemque Rufo regi de more fecit.

Tum vero in ea sede locatus et constitutus, cœpit
 regem liberius atque severius de tam inexplebili cu-
 piditate et rapina bonorum ecclesiasticorum admone-
 re, qua nihil possit esse certius quod tot cœmeteria
 feris ipsis ob ruinam ecclesiarum compascua fecisset.
 Sed cum suis precibus et exhortationibus, de regis
 animo spem nullam concipere potuisset, veniam
 petiit Romam eundi pro obtinendo ab Urbano papa
 pallio. Qua sive petitione, sive nominatione turbatus
 et accensus vehementer rex asseruit et acriter con-
 tendit hoc Anselmum contra suæ fidelitatis promissæ
 fœdus fecisse; fuisse enim a patre suo decretum
 ne quisquam, qui a rege nuncupatus non esset, in
 Angliæ regno papæ nomine censeretur, et qui secus
 fecisset læsæ majestatis reum regisque inimicum,
 quod regni consuetudinem violaret judicandum.
 Hujus verorei veritatem Eadmerus his verbis descri-

bit : Regem de transmare regressum Anselmus adiit, et ut sibi Romam ad papam Urbanum, pro stola sui archiepiscopatus, eundi licentiam daret, humiliter petiit. At ille ad nomen Urbani turbatus, dixit se illum pro papa non tenere, nec suæ consuetudinis esse ut absque sua electione alicui liceret in regno suo papam nominare. Hinc igitur orta quædam gravis dissensio est, sed in aliud tempus discutienda est delata. Jubet ergo ut totius Angliæ episcopi, abbates, et principes ad discussionem dissidii hujus apud castrum, quod Rochingam dicitur, una veniant. Factum est, et tertia septimana Quadragesimæ, juxta edictum, convenerunt. Causa in medium ducitur, et Anselmus diversis querelis hinc inde concutitur; siquidem multi, sed maxime episcopi, regis voluntati favere volentes, spreto æquitatis iudicio, id probare nitebantur quod Anselmus, salva fide quam regi debebat, nullatenus posset in regno ipsius Urbanum sedis apostolicæ præsullem pro papa tenere. Quibus cum plura quæ ratio tulerat, objecta fuissent, et Anselmus eos ex verbis Domini : *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, et quæ Dei, Deo* (Matth. xxii, 21); aliisque nonnullis, quæ ratio nulla refellere posset, penitus infrenasset; illi econtra, quod dicerent, non habentes, eum in regem blasphemare uno strepitu clamaverunt, quandoquidem ausus erat in regem ejus (nisi eo concedente) quidquam vel Deo ascribere. Igitur, ad unam regis indignationis vocem quidam ex episcopis archiepiscopo suo atque primati omnem subjectionem, atque professam obedientiam uno impetu abnegant, eique unitatem fraternæ societatis pari voto miserandi abjurant. Quidam vero in eis tantum quæ ex parte Urbani papæ præciperet illi se negant obedituros. Episcopi itaque omnes (Roffensi solo excepto) aut uno aut alio modo, debitam illi subjectionem et obedientiam abnegant. Rex etiam ipse cunctam ei confidentiam et securitatem in suis omnibus ademit, nec se illum pro archiepiscopo vel patre amplius habiturum jurat, nisi ipse vicario beati Petri ulterius obediturum denegat. Tres dies in isto negotio clamoribus in Anselmum, et contumeliis gravidi expensi sunt, tandem in hoc sine concludunt.

At Anselmus in suo proposito constans postulat a rege ut totus regno discedat. Quo sibi negato, factæ sunt utrinque indiciæ ad Pentecostem, et plena pax et tranquillitas promissa. Nihilominus Anselmus, hominibus suis captis, et spoliatis terrisque vastatis, in immensum afflictus est. Post hæc tamen Urbanum per Walterum Albanensem episcopum (qui pallium Anselmo a Roma Cantuariam detulit) pro papa suscepit. In hac autem tractanda controversia rex cum Urbano papa privatim egit de Anselmo ab Anglia penitus abducendo. Sed cum ob eximiam viri doctrinam morumque probitatem id efficere non posset, Anselmus jam accepto pallio, archiepiscopalem curam et auctoritatem rege connivente exercuit, et Samuelem quemdam Dublinensem archiepiscopum, Malcumque Waterfordiensem primum episcopum,

ad regis Murierdach populique in Hibernia petitionem, aliosque episcopos, accepta subjectionis professione Lambethi consecravit. Sed post Cambrensem expeditionem reversus rex, expostulari cum Anselmo cœpit, de militibus ab eo missis ad tantum gerendum bellum parum idoneis, et nova crimina inferre de his quæ Anselmus de ecclesiastica libertate recuperanda atque retinenda, nec non de vastitate et ruina ecclesiarum, quæ regis invasione acciderant, liberius et palam et secum privatim egisset. Quibus suis factis recensitis, datur illico Anselmo utriusque rei facultas atque optio, sive manendi in regno Angliæ, cum ea præstatione fidelitatis et obsequii regi, quam jurisjurandi sacramento promiserat, et a superioribus archiepiscopis præstari consuevit, et ne quacunque de re ad papam de rege provocaret, et ad sedem apostolicam appellaret : vel ex Angliæ regno discedendi, quod homini peregrino et advenæ difficile non fuerat. Itaque Anselmus constitutis sibi undecim dierum induciis, intra quos confectis rationibus suis, transfretaret : Ego (inquit regi et proceribus) vado, vobis tamen benedictionem meam, si non contemnitis, impertior. Quam cum se rex non spreturum dixit, Anselmus ei levata dextera benedixit, et Cantuaria discessit, ibi quatuordecim dies mansit, et, postridie navem Doveri conscensurus, tanquam insignis alicujus criminis reus a quodam Guillelmo clerico regis ad id nuntio detinetur donec magna plebis astante corona, supellectile sua tota perscrutata, bonis omnibus exutus, superato mari, alieno littori nudus expositus est. Post ejus discessum, rex proscripsit omnia quæ Anselmi juris erant, et in suum dominium transtulit, et quæcumque statuerat, irrita pronuntiavit. Anselmus autem Lugdunum perrexit, inde Romam a papa accersitus, qui perbenigno eum hospitio accepit.

Interea Romam venit Guillelmus, qui Anselmum in littore discedentem scrutatus est, regis ad papam legatus, ut de Anselmi causa inducias ad sequens Michaelis archangeli festum impetraret. Quo concesso, Anselmus id ægre ferens, Lugdunum reverti constituit, sed a papa ad concilium quod tum convocatum fuit, retentus est. Inter cæteras hujus concilii sanctiones, excommunicationis lata sententia est, tam in laicos investituras ecclesiarum dantes quam in clericos easdem a laicis accipientes. Et pendentibus de Anselmi causa induciis, obiit papa, et paulo post Rufus rex, qui se vivente, nec synodos ecclesiasticas ad vitia corrigenda celebrari, nec plurimas ecclesias a clericis possideri permisit, sed earum fructus percepit, jocosè semper hoc versu illudens toti clero : *Panis Christi, panis pinguis est.* Rufo autem mortuo, successit frater ejus, Henricus, a Mauricio Londinensis episcopo consecratus, qui calamitosum et disceptum a fratre ecclesiæ statum resarcivit, Anselmum ab exilio revocavit, eique procuracionem ecclesiasticam commisit. Quantum autem Anselmo favorit, ex suo ad Londinenses de Anselmi servorum et famulorum immunitate, eosque

bene humaniterque tractando, misso diplomate quo petit ut Anselmus ac sui tam liberi esse possint, ac Lanfrancus cum suis fuerit, ut e concessione Guillelmi Conquæstoris intelligi potest. Et ut perspicua-
 meque quam fuerit illa ætas aperta et simplex, minimeque proluxa et curiosa verbis, non erit alienum ipsum diploma, Latine Angliceque scriptum verbatim inserere. Quod totum in utraque lingua comprehensum, ne palmæ latitudinem attingit. Magnum autem regis sigillum, quod nunc in fine diplomatum appendi solet, in hoc antiquo diplomate ad modicam membranæ partem paulatim extensam et excisam ex diplomatis sinistro latere adhæret. Sigilla vero antiquitus diplomatibus suis reges non appendebant; quod tamen ab Eduardo regum Angliæ primo indutum fuit, qui chartis suis ad veritatis testimonium ceram impressam appendebat.

Diploma Henrici regis.

« Henricus, rex Anglorum, Hugode Boclaude, et W. Baignardo, et omnibus ministris meis Londoniæ S. Præcipio et volo ut omnes homines Anselmi Cantuariensis archiepiscopi, quos in Londonia habet, et omnes sui in illa villa euntes et redeuntes, ita quieti de omnibus consuetudinibus sint, sicut unquam Lanfrancus archiepiscopus suos in ea melius et quietius habuit tempore patris mei, et videte ne eis ullam injuriam faciatis. Teste Hug. comite de Cestra apud Westmonster. »

Anselmus vero ecclesiasticam suam procuracionem diligenter exercens, totius cleri synodum Londini convocavit. In qua plurimos ab ecclesiasticis dignitatibus, ob Simoniacas pactiones aliaque flagitia dejecit, Guidonem abbatem Wimondensem, Eldwinumque Ramsensem Simonicos, Galfricum Petriburgensem, Haymonem Cervellensem, et Robertum Sancti Edmundi, ob varios defectus et excessus. Synodus ista Londinensis synodi appellatione etiam vulgo ferebatur, cujus constitutiones statim sprete atque contempte fuerunt. Nam Girardus Eboracensis archiepiscopus, cum illos canones edixisset servandos, totus illius provinciæ clerus recusavit. Unde Anselmo scripsit : « Sitio clericorum meorum integritatem; sed præter in paucis admodum vel aspidis surditatem, vel fabulosi cujusdam Prothei mutabilitatem invenio. Variis Jingularum aculeis modo minas, modo convicia infligunt. Professiones vero mihi penitus abnegant canonici illi, qui sine professione ad sacros ordines inordinabiliter sunt provecti. Hi etiam qui in presbyterio vel diaconatu constituti, et uxores sive concubinas in publico hactenus habuerunt, et ab altari nulla se reverentia continuerunt. Cum vero ad ordines aliquos invito, dura cervice renitentur, ne in ordinando castitatem profiteantur. ¶ Obstetit etiam ne canones hujus synodi legum vim et potestatem sortirentur, ingens inter regem et Anselmum discordia et contentio de Ecclesiarum investituris orta. Nam toto illo triennio quo abfuerat Anselmus, sedibus episcopalibus et

A Ecclesiis vacantibus, rex arbitrato suo viros ecclesiasticos præposuit, earumque possessionem, per investituram, et baculi pastoralis et annuli donationem tradidit. Quod quidem investiendi ac in possessionem inducendi jus, Christiani principes tunc temporis sibi vindicarunt. Ex his igitur qui auctoritate regia episcopatibus et Ecclesiis inducti fuerunt, petiit rex ut qui sacrati non essent, ab Anselmo consecrarentur; qui vero absente eo ab aliis episcopis consecrati essent, in consortium et consuetudinem suam et episcoporum cœtum permetteret. In utroque horum Anselmus regi resistit, tum quod cæteri laici regis exemplo, auctoritate privata, presbyteros sine legitima episcoporum approbatione, sacerdotiis præficerent : tum quod Urbanus Romanus pontifex superiori concilio statuisset ne quis de manu regis aut laici Ecclesiæ alicujus investituram acciperet, aut laici auctoritate potestatem apprehenderet.

At rex regni proceres, episcopi, et cujuscunque generis aulici, hoc præter regni consuetudinem ab Anselmo factitatum indigne ferentes, asserebant assensuros sese nunquam tam iniquo papæ decreto, et potius tam Anselmum regno exterminaturos, et ab Ecclesia Romana penitus discessuros quam hanc papæ sententiam, a jure regio regni consuetudine prorsus alienam, ratam haberent. Quem procerum et episcoporum secum conspirantem et congruentem sensum cum animadvertisset rex, Girardo Eboracensi archiepiscopo suasit et mandavit ut ipse hoc consecrationis munus susciperet et absolveret. Girardus hoc oneris in se assumpsit, diemque ad consecrationis hujus celebrationem Londini in Paulina ecclesia præscripsit. Quo cum plures convenissent Guillelmus, Wintoniensis episcopus tunc sacrandus, baculum pastorale et annulum, quæ a rege accepisset, iterum regi tradidit; dixitque quæ injuste accepisset, amplius se non posse retinere. Cujus facti novitate, quod præter omnium expectationem tam subito et inopinato accidit, percussus rex Guillelmi bona proscripsit, eumque regno ejecit. Postea multis in utramque partem sicut in omni dissidio fieri solet, huc illuc inclinantibus ad tantam discordiam, quæ regi recentis regni victoris in illo periculosa foret sedandam, conventum est ut ad sciscitandum papæ oraculum, Anselmus et Guillelmus Warelvast regis legatus qui semper Anselmi partibus adversus fuit, Romam proficiscerentur. Illis Romæ ante papæ tribunal hanc causam agentibus, Anselmus papæ causam, coram papa præsentem et iudicem, Guillelmus regis sui absentis, nec iudicis, causam tractavit. Cumque Guillelmus vehementius in regis propositum affectus dixisset regem suum, ne pro regni Angliæ amissione, jus Ecclesiæ donandi et earum possessionem tradendi amissurum, respondit Paschalis papa (ut verbis Eadmeri auctoris utar) : Si quem admodum dicis, rex tuus nec pro regni sui amissione patietur Ecclesiarum donationem amittere, scias, ecce coram Deo dico, quia nec pro sui capitis

redemptione, eas illi aliquando Paschalis papa A impune permittet habere.

Hoc itaque papæ responso, causa secundum Anselmum contra regem definita est. Alii scribunt Anselmum audivisse Paschalem papam illam excommunicationis sententiam in laicos investituras dantes, et clericos eas a laicis capientes fulminantem, eaque perterritum, principi suo, a majoribus suis jus vendicanti, consentire non ausum. Nam in illa excommunicatione papa hujusmodi verbis usus est: execrabile videri manus, quæ in tantam eminentiam excreverant, ut, quod nulli Anglorum concessum est, Dominum cuncta createm suo ministerio creent, et eundem ipsum pro redemptione et salute totius mundi summi Dei Patris obtutibus offerant, in hanc ignominiam tradi ut ancillæ fiant earum manuum, quæ die ac nocte obscenis contagiis inquinantur, rapinis et injustæ sanguinis effusioni addictæ commaculantur. Certum enim est Henricum imperatorem Romam ad sedandam hanc discordiam quæ inter regem et clerum cœpta esset, tanquam orbis Christiani scandalum, venisse. Hoc autem investiendi jus a Gregorio septimo dicto Hildebrando regibus detrahi cœpit. Deinde a successoribus ejus, Victore et Urbano, maxime autem a Paschali, sub excommunicationis censura interdictum fuit; sed a Carolo magno Franciæ rege imperatore, et a sequentibus imperatoribus, qui trecentis amplius annis imperabant, quibus annorum sæculis sexaginta tres Romani pontifices ordine secuti sunt, hoc investiendi, et in possessionem mittendi clericos in ecclesiastica beneficia per virgæ et annuli traditionem frequentatum et retentum fuit. Contra hanc Cæsarum principumque auctoritatem et consuetudinem censebant synodali iudicio pontifices nec posse nec debere per virgam nec per anulum episcopatus aut Ecclesiæ alicujus investituram possessionemque a principis aut laici manu apprehendi, et qui id facerent sententia lata excommunicarent. Hanc igitur potissimam ob causam, Henricus imperator Romam properat, Longobardosque in via sibi resistentes fortiter prosternit. Tum Romam ingressus, accepto diademate, papam cum episcopis et cardinalibus capit, et sub arcta custodia detinet. Die Paschæ reconciliatio intervenit, quo die post lectum in missarum solemnibus Evangelium, ad altare apostolorum Petri et Pauli, in oculis quam plurimorum principum, Paschalis papa tradidit imperatori privilegium, ut is solus in suo regno investituras Ecclesiarum, per virgæ et annuli traditionem in clericos transferret, ita si post investituram ab episcopo, cujus diœcesis sint ecclesiæ consecrationem canonicè accipiant. At hoc modo investiendi jus, synodali tantum constitutione a papa, cæteris demptum principibus, in illo regno solum retinetur, tantum tam terroris anathematum et excommunicationum a papa projecta fulmina regibus incusserunt apavido et trementi alicui Herculi clavum, ut dicitur, extorsissent. Sed Henricus illa tonitrua compescuit. Hæc pax in missarum solem-

nibus per investituræ privilegium composita, per illud papalis aræ sacramentum sic confirmata est. Papa celebrans imperatori sacramentum his verbis porrexit: Domine imperator, hoc corpus Domini natum ex Maria Virgine, passum in cruce pro nobis sicut sancta et apostolica tenet Ecclesia, damus tibi in confirmationem veræ pacis inter me et te. Sumptoque sacramento, imperatoris pacem, amissione investiturarum papa consecutus est.

Nunc ad Anselmum redeamus, qui Roma discedens Lugdunum pervenit. Cui una illic proficiscens regis legatus Guillelmus, ex regis mandato interdixit in Angliam reditum, nisi omnes regni consuetudines a patre ac fratre regis retentas ac observatas, se quoque servaturum certo promitteret, postposita sedi Romane subjectione et obedientia. Sed Anselmus a sententia discedere noluit. Itaque Lugduni cum archiepiscopo Hugone triennio pene toto permansit. Rex omnes archiepiscopatus reditus in fuscum deferri jussit, tandem per Adela comitissam Blesensem regis sororem, hoc casu Anselmus regi reconciliatur, et ad archiepiscopatus jura restitutus est. Adela gravissimo et periculosissimo morbo diu laboraverat, ad hanc in tanta corporis infirmitate consolandam accessit Anselmus. Cujus adventus tantum et tam repentinum gaudium comitissæ tam ægræ attulit ut profligato morbo valetudinem recuperaverit. Itaque regem fratrem Northmanniæ suæ ditioni redigendæ occupatum pro Anselmo adiiit, et in regis colloquium adduxit. Tandem in regis gratiam accepto Anselmo, prior illa de Ecclesiarum investituris controversia, quæ eos antea disjunxerat, Paschalis iudicio iterum relata est. Is ne regis animum quem irritabilem antea senserat, in Anselmum iterum accenderet, nec tamen de investituræ jure quidquam discederet, mediam quamdam in hujus causæ decisione viam secutus est, ut episcopi a rege ante investiti, quos Paschalis excommunicaverat, ab illa sententia solverentur, et in sedibus suis confirmarentur; sed, ne tale quid in posterum a rege aut laico quocunque fiat, cavet atque statuit. Quo papæ decreto rex acquievit, et Anselmum omnibus bonis et fructibus exsilii tempore a se perceptis et retentis plene restituit. Redit igitur in Angliam Anselmus, summo totius populi applausu a regina et optimatibus perhonorifice in regnum acceptus; rex enim Northmannico motu detentus erat, quo sedato, Northmanniam iterum suo subjecit imperio. Reversusque concilium regni publicum Londini indixit, in quo statutum fuit non licere regi, vel cuicunque laico per baculum et anulum episcopum vel presbyterum quemcunque investire; satis esse ut homagium ab episcopis regi fiat, pro possessionibus temporalibus. His ex Anselmi sententia gestis, cœpit prioris illius Londinensis a se celebratæ synodi decreta executioni mandare, et sacerdotum nuptias dissolvere.

Sub hæc tempora mortuo Girardo Eboracensi archiepiscopo, Thomas archiepiscopus electus est.

Qui cum ab Anselmo consecrandus esset, provinciae suae clero cum pellente et instigante, subjectionem Cantuariensi sedi debitam, et a prioribus Eboracensibus archiepiscopis praestitam, profiteri recusavit. Ob quam contumaciam Anselmus nec eum consecrare voluit, et ne ab alio quoque episcopo sacraretur, per litteras vetuit. Itaque Thomas sine consecratione toto Anselmi tempore vitae electus tantummodo stetit. Eo vero mortuo, rex, regni proceres atque praesules ad ineundum de Eboracensis archiepiscopi consecratione concilium Londini convocavit. Episcopi enim, ab Anselmo prohibiti, consecrare illum noluerunt. Quod cum Thomas quondam Meletensis, cujus tunc fuit cum rege intima maximaque gratia, sensisset vultu sermoneque saeviori quaesivit an quisquam hujusmodi litteris parere auderet sine regis auctoritate et sententia. Quo perterriti et stupefacti episcopi, Samsonem Wingornensem episcopum, ut Thomam Eboracensem archiepiscopum consecraret, rogarunt. Qui id se facturum negavit, nisi Thomas Cantuariensi sedi subjectionem ex more professurum promitteret. Cui et rex assensus est, jussitque ut quinto Kal. Julii proximi in ecclesia Paulina praesentibus episcopis Thomas sacraretur, et praestitam a superioribus archiepiscopis professionem faceret. Quo tempore convenientibus episcopis, qui sacras caeremonias absolvent, porrigitur Thomae professio sigillo obsignata jam olim a suis praedecessoribus legi solita. Quam cum summa gravitate et reverentia, qua decuit, aperte legisset, episcopo Londinensi, Ecclesiae Cantuariensis decano, priore etiam ejusdem Ecclesiae praesente, tradidit. Professionis forma haec erat.

« Ego Thomas, Eboracensis Ecclesiae conse-

crandus metropolitanus, profiteor subjectionem et canonicam obedientiam sanctae Dorovernensi Ecclesiae, et ejusdem Ecclesiae primati canonice electo et consecrato, et successoribus suis canonice inthronisatis, salva fidelitate Henrici regis, et salva obedientia mea Romanae Ecclesiae. »

Anselmus vero Cantuariae, iv Idus Augusti, Guillelmum Wintoniensem, Rogerum Salisburiensem, Raynelium Herefordiensem Urbanumque Glamorgamensem episcopos consecravit, praesentibus Girardo Eboracensi archiepiscopo, et aliis Cantuariensis provinciae praesulibus. Multum autem et operae et sumptus contulit in ornando et instaurando ecclesiam Christi Cantuariensem, et in instituendo Cestriae monachorum caenobio, ab Hugone comite prius exstructo; cujus Richardum capellanum suum abbatem fecit. In scribendis epistolis frequens et assiduus fuit, quarum 367 ad nostra tempora reservantur. Scripsit tractatus varios, 1. De veritate, 2. De libertate arbitrii, 3. De casu diaboli, 4. De Grammatico et discipulo, 5. vocatur *Monologium*. Multas dialecticas quaestiones proposuit et solvit. Scripsit etiam libellum sententiarum, *Prosligion*, librum epistolarum ad diversos, librum De incarnatione Verbi, librum cur Deus homo, ad haec De conceptu virginali, De orationibus contemplativis, et De processione Spiritus sancti. Et biennio post secundum in Angliam ab exsilio reditum transacto, in abbacia Sancti Edmundi gravissima febris correptus, Cantuariam festinavit ibique diu lecto decumbens, undecimo Kal. Maii, an. 1109, aetatis suae LXXVI, et pontificatus anno XVI, obiit, tumuloque ad caput Lanfranci sepultus et conditus jacet.

VITÆ SANCTI ANSELMI

CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPI

SYNOPSIS CHRONOLOGICA.

Ann. Chr. SS. Pontifices.

1033. BENED. VIII. Anselmus Augustae ad Alpium radices ex Gondulpho patre et Ermengarda matre nascitur.
1060. NICOL. II. Parentibus orbatus, aetatis suae an. 27, Anselmus Beccum venit, et ibi sub Herluino, hujusce caenobii fundatore ac primo abbate, ac Lanfranco priore monachum induit.
1065. ALEX. II. Anselmus, Lanfranco in Cadomensis caenobii abbatem assumpto, fit Beccensis monasterii prior. Scribit *Monologion*, *Prosligion*, *Contra Gaunilonem respondentem pro insipiente*, *De veritate*, *De casu diaboli*, *De libertate arbitrii*, *De Grammatico*, *Meditationem*: TERRET ME, etc., et alias.
1078. GREG. VII. Herluino vii Kal. Septemb. humanis exempto, Anselmus in abbatem electus est.
1079. Benedictus est in ecclesia Becci a Gisleberto Ebroicensi episcopo. In Angliam proficiscitur. Cantuariae in conventu fratrum sermonem de charitate fraterna habet.
1088. URBAN. II. Anselmum ad se Guillelmus I Angliae rex, eo morbo quo proxime decessit ingravescente, accersit. Ipse regem adit, sed morbo correptus regi morienti non potuit adesse.